

Силабус освітнього компонента

Програма навчальної дисципліни

ФІЛОСОФСЬКІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО НАУКОВОГО ПІЗНАННЯ

Шифр та назва спеціальності
131. Прикладна механіка

Інститут
ННІ механічної інженерії і транспорту

Освітня програма
Прикладна механіка

Кафедра
Філософії

Рівень освіти
Магістр

Тип дисципліни
Обов'язкова. Наукова підготовка

Семестр
3

Мова викладання
Українська

Викладачі, розробники

Тарароєв Яків Володимирович

yakiv.tararoiiev@khti.edu.ua

Доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії НТУ «ХПІ». Досвід роботи – більше 20 років. Автор понад 80 наукових та навчально-методичних праць. Провідний лектор з дисципліни: «Філософські проблеми сучасного наукового пізнання».

Детальніше про викладача на сайті кафедри

<http://web.kpi.kharkov.ua/philosophy/zaviduyuchij-kafedroyu/>

Загальна інформація

Анотація

Дисципліна «Філософські проблеми сучасного наукового пізнання» розглядає специфіку наукового знання, тобто відмінність науки від інших видів діяльності людини, рівні та методи та методи наукового пізнання, соціальні функції, які виконує наука. Також у дисципліні розглянуті етапи розвитку уявлень про науку, починаючи від позитивізму першої хвилі, через розгляд позитивізму другої хвилі а позитивізму третьої хвилі. Вказані основні протиріччя та проблеми позитивістського підходу та його ідейна неспроможність. Розглянуті постпозитивістські концепції деяких авторів та етапи розвитку наукового знання та вплив науки на суспільство та суспільства на науку.

Мета та цілі дисципліни

Курс "Філософські проблеми сучасного наукового пізнання" розрахований на студентів-магістрів і ставить за мету поглиблене вивчення найбільш актуальних проблем, які мають особливе науково-теоретичне і практичне значення. Він спирається на знання загальноосвітніх дисциплін, які студенти вивчали на протязі п'яти років в університеті.

Формат занять

Лекції, практичні заняття, консультації. Підсумковий контроль - залік

Компетентності

ЗКЗ. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК6. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

ЗК9. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК10. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

ЗК11. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ФК4. Здатність критичного осмислення проблем у навчанні, професійній і дослідницькій діяльності на рівні новітніх досягнень інженерних наук та на межі предметних галузей.

ФК5. Здатність поставити задачу і визначити шляхи вирішення проблеми засобами прикладної механіки та суміжних предметних галузей, знання методів пошуку оптимального рішення за умов неповної інформації та суперечливих вимог.

ФК6. Здатність застосовувати відповідні математичні, наукові і технічні методи, інформаційні технології та прикладне комп'ютерне програмне забезпечення для вирішення інженерних і наукових завдань з прикладної механіки.

ФК9. Здатність до самостійної роботи і ефективного функціонування в якості керівника групи чи структурного підрозділу при виконанні виробничих завдань, комплексних проєктів, наукових досліджень. Відповідальність за розвиток професійного знання і практик, оцінку стратегічного розвитку команди

Результати навчання

РН2. Розробляти і ставити на виробництво нові види продукції, зокрема виконувати дослідно-конструкторські роботи та/або розробляти технологічне забезпечення процесу їх виготовлення

РН4. Використовувати сучасні методи оптимізації параметрів технічних систем засобами системного аналізу, математичного та комп'ютерного моделювання, зокрема за умов неповної та суперечливої інформації.

РН5. Самостійно ставити та розв'язувати задачі інноваційного характеру, аргументувати і захищати отримані результати та прийняті рішення.

РН6. Розробляти, виконувати та оцінювати інноваційні проєкти з урахуванням інженерних, правових, екологічних, економічних та соціальних аспектів.

РН8. Оволодівати сучасними знаннями, технологіями, інструментами і методами, зокрема через самостійне опрацювання фахової літератури, участь у науково-технічних та освітніх заходах.

РН10. Вести пошук необхідної інформації в науково-технічній літературі, електронних базах та інших джерелах, засвоювати, оцінювати та аналізувати цю інформацію.

РН18. Продемонструвати знання та розуміння основ організації дослідницького (наукового) процесу

Обсяг дисципліни

Загальний обсяг дисципліни 90 год. (3 кредита ECTS): лекції – 16 год., практичні заняття – 16 год., самостійна робота – 58 год.

Передумови вивчення дисципліни (пререквізити)

Курси: Історія науки та техніки, філософія (усе – бакалаврат), загальні курси з математичних, фізичних та технічних дисциплін

Особливості дисципліни, методи та технології навчання

Комунікативний метод як провідний.

Словесні методи (розповідь, пояснення, інструктаж); Наочні методи (демонстрація, ілюстрація; вправи, контрольні роботи). Аналітичний, синтетичний, аналітико-синтетичний, індуктивний, дедуктивний методи. Проблемний, частково- пошуковий, дослідницький методи.

Програма навчальної дисципліни

Теми лекційних занять

Тема 1. Наука: специфіка та рівні наукового пізнання.

Тема 2. Наука: методи наукового пізнання.

ФІЛОСОВСЬКІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО НАУКОВОГО ПІЗНАННЯ

Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»

- Тема 3. Позитивізм.
Тема 4. Неопозитивізм.
Тема 5. Постпозитивізм та моделі наукового знання К. Поппера та Т. Куна.
Тема 6. Моделі наукового знання І. Лакатоса, С. Тулміна та П. Феєрабенда.
Тема 7. Наука та суспільство: перші кроки.
Тема 8. Наука та суспільство: розширення взаємодії.

Теми практичних занять

- Тема 1. Наука: специфіка та рівні наукового пізнання.
Тема 2. Наука: методи наукового пізнання.
Тема 3. Позитивізм.
Тема 4. Неопозитивізм.
Тема 5. Постпозитивізм та моделі наукового знання К. Поппера та Т. Куна.
Тема 6. Моделі наукового знання І. Лакатоса, С. Тулміна та П. Феєрабенда.
Тема 7. Наука та суспільство: перші кроки.
Тема 8. Наука та суспільство: розширення взаємодії.

Самостійна робота

- Завдання 1. Порівняльний аналіз соціальних функцій науки, мистецтва та релігії
Завдання 2. Спеціальні методи теоретичного та емпіричного рівня
Завдання 3. Відмінність французького та англійського позитивізму першої хвилі.
Завдання 4. Неопозитивізм та аналітична філософія.
Завдання 5. Сутність філлабілізму.
Завдання 6. Концепція науки Д. Агассі.
Завдання 7. Виникнення логіки як наукової дисципліни.
Завдання 8. Основні соціальні інститути науки у сучасності.

Література та навчальні матеріали

Основна література

1. Александров Ю.В. Астрономія: Історико-методологічний нарис. –К., 1999.
2. Білуха М. Т. Основи наукових досліджень. — К. «Вища школа», 2003
3. Будко В.В. Філософія науки : навчальний посібник. – Х., 2005.
4. Габович А. Г. Основи наукових досліджень — К., 2007
5. Горбатенко І. Ю. Основи наукових досліджень: підручник — К. 2001.
6. Грищенко І. М. Основи наукових досліджень — К., 2001.
7. Єріна А. М. Методологія наукових досліджень – К. 2004.
8. Кравчук, Н. Я. Основи наукових досліджень — Тернопіль, 2006.
9. Ковальчук, В. В. Основи наукових досліджень — К., 2005.
10. Колесников О. В. Основи наукових досліджень — К., 2011.
11. Корягін М. В. Основи наукових досліджень: навч. посібник – К, 2014.
12. Кун Томас. Структура наукових революцій. – К., 2001.
13. Крушельницька О. В. Методологія та організація наукових досліджень – К. 2003.
14. Лудченко А. А. Основи наукових досліджень – К., 2000
15. Марцин В. С. Основи наукових досліджень. – Львів, 2002.
16. Мельник В.П. Філософія. Наука. Техніка: Методолого-світоглядний аналіз Львів: 2010
17. Чуйко В.Л. Рефлексія основоположень методології філософії науки – К. 2000.
18. Пікашова Т.Д. Розвиток наукових знань у ХІХ столітті. – К., 2001.
19. Петрушенко В.Л. Епістемологія як філософська теорія знання – Львів, 2000.
20. Пилипчук, М. І. Основи наукових досліджень – К., 2007.

21. Пілюшенко В.Л. Наукове дослідження: організація, методологія, інформаційне забезпечення – Київ, 2004.
22. Попович М.В. Раціональність і виміри людського буття . – К. 1997
23. Романчиков В. І. Основи наукових досліджень.: – К. 2007.
24. Ростовський В. С. Основи наукових досліджень і технічної творчості. – К., 2009.
25. Сидоренко В. К. Основи наукових досліджень – К. : 2000.
26. Соловйов С. М. Основи наукових досліджень: – К. 2007.
27. Сучасне природознавство: когнітивний, світоглядний, культурно-історичний виміри – К. 1995.
28. Сурмін Ю. Майстерня вченого. Підручник для науковця. – К, 2006.
29. Філіпенко А. С. Основи наукових досліджень – К., 2004.
30. Філософські проблеми сучасного наукового пізнання: підручник для студентів-магістрів усіх спеціальностей і форм навчання. / Я.В. Тарароєв; О.О. Дольська; Т.М. Дишкант та ін. Харків: Видавець Іванченко І. С., 2023. 550 с.

Додаткова література

1. Основи методології та організації наукових досліджень.: – К., 2010.
2. Рьод В. Шлях філософії: ХІХ–ХХ ст. К: Дух і Літера, 2010. 368 с.
3. Цехмістрова Г. С. Основи наукових досліджень. – К., 2003.
4. Філософія та методологія науки.- К., 2008.
5. Christman J. Social and Political Philosophy. A contemporary introduction. New York, London: Routledge Taylor & Francis Group, 2002.
6. Handbook of Contemporary European Social Theory / Edited by G. Delanty. New York, London: Routledge Taylor & Francis Group, 2006.
7. Sandmeyer. B. Husserl's constitutive phenomenology: its problem and promise. New York, London: Routledge Taylor & Francis Group, 2009.
8. The Twentieth Century To Quine and Derrida / Edited by W.T. Jones, R.J. Fogelin. Harcourt Brace Company, 1997.
9. Gauch H. G. Scientific Method in Practice / Hugh G. Gauch. – New York : 2003.
10. Pruzan P. Research Methodology : The Aims, Practices and Ethics of Science Springer, 2016.

Система оцінювання

Критерії оцінювання успішності студента та розподіл балів

100% підсумкової оцінки складаються з результатів оцінювання у вигляді заліку (50%) та поточного оцінювання (50%).
 Залік: письмове завдання (2 запитання з теорії) та усна доповідь.
 Поточне оцінювання: Відповіді на семінарських заняттях (20%), та написання реферату (10 %) та його захист(20%)

Шкала оцінювання

Сума балів	Національна оцінка	ECTS
90–100	Відмінно	A
82–89	Добре	B
75–81	Добре	C
64–74	Задовільно	D
60–63	Задовільно	E
35–59	Незадовільно (потрібне додаткове вивчення)	FX
1–34	Незадовільно (потрібне повторне вивчення)	F

Норми академічної етики і політика курсу

Студент повинен дотримуватися «Кодексу етики академічних взаємовідносин та доброчесності НТУ «ХПІ»: виявляти дисциплінованість, вихованість, доброзичливість, чесність, відповідальність.

Конфліктні ситуації повинні відкрито обговорюватися в навчальних групах з викладачем, а при неможливості вирішення конфлікту – доводитися до відома співробітників дирекції інституту. Нормативно-правове забезпечення впровадження принципів академічної доброчесності НТУ «ХПІ» розміщено на сайті: <http://blogs.kpi.kharkov.ua/v2/nv/akademichna-dobrochesnist/>

Погодження

Силабус погоджено

15.08.2023

Дата погодження, підпис

Завідувач кафедри філософії

Яків ТАРАСОВ

15.08.2023

Дата погодження, підпис

Гарант ОНП

Геннадій ХАВІН